

МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

УДК 821.161.2-1:81'42

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/30.212347>

Олена ОЛЬШАНСЬКА,
 orcid.org/0000-0002-8685-3260
 аспірантка кафедри українознавства
 Запорізького національного університету
 (Запоріжжя, Україна) olshanskaelena@gmail.com

УРБАНІСТИЧНИЙ ДИСКУРС У ПОЕЗІЇ МАРИНИ БРАЦИЛО

Запорізька поетеса Марина Брацило є представницею літературного покоління «дев'яностиків». Критичний огляд праць, присвячених її творчості, переконує, що на сьогодні спадщина поетеси вивчена недостатньо.

У статті розглянуто поетичний доробок Марини Брацило з огляду на панівний в українській літературі кінця XX – початку XXI ст. урбаністичний дискурс, проаналізована специфіка зображення індустріального простору, простежена трансформація образу міста у творах різних років.

Об'єктом вивчення в роботі є поезія Марини Брацило 1991–2014 рр. Методика дослідження текстів поєднує прийоми біографічного та герменевтичного аналізу, інтерпретації та контекстуального розгляду.

У результаті дослідження було з'ясовано, що у творчому доробку Марини Брацило образ міста є амбівалентним. Чільне місце посідає відтворення психологічного впливу середовища на особистість та емотивне відчуття міста ліричною героїнею. Іманентним є мотив осені та зміни пір року. Засадничою для віршів Марини Брацило різних років є бінарна опозиція “місто – степ”, що є однією із ключових художніх домінант у доробку поетеси. Мисткиня народилась в індустріальному Запоріжжі, однак саме код степу був визначальним для формування свідомості поетеси.

Попри те, що за часом творчої діяльності Марина Брацило належить до покоління «дев'яностиків», її урбаністична поезія на тлі доробку інших авторів вирізняється оригінальністю та самобутністю: як за формою (перевага традиційної силабо-тонічної системи віршотворення перед верлібрами), так і за змістом (глибокий психологізм, посилена увага до історичної тематики, антистетичне зображення міста і степу, що корелює з етапами життєвого шляху авторки).

Таким чином, урбаністичний дискурс у творчості Марини Брацило набуває нового виразного втілення, що зумовлено особливостями формування авторської моделі світу, динамікою творчості та характерними особливостями естетичної системи поетеси.

Ключові слова: місто, урбаністичний простір, сучасна поезія, мотив.

Olena OLSHANSKA,
 orcid.org/0000-0002-8685-3260
 Postgraduate Student at the Department of Ukrainian Studies
 Zaporizhzhia National University
 (Zaporizhzhia, Ukraine) olshanskaelena@gmail.com

URBAN DISCOURSE IN THE POETRY OF MARYNA BRATSYLO

The poetess from Zaporizhzhia Maryna Bratsylo is a representative of the literary generation of the 1990s. A critical review of the publications dealing with her works shows that today her poetic legacy is insufficiently studied.

The article considers the poetic works of Maryna Bratsylo in view of the urban discourse dominant in Ukrainian literature of the late XX – early XXI centuries; the author also analyzes the specifics of the image of industrial environment and traces the transformation of the image of city in Bratsylo's literary works of different years.

The object of study in the article is the poetry of Maryna Bratsylo from the years 1991–2014. The method of textual research combines the techniques of biographical and hermeneutic analysis, interpretation and contextual consideration.

As a result, it was found that the image of city is ambivalent in Marina Bratsylo's works. A prominent place is held by the reproduction of the psychological influence of environment on the personality and emotional perception of city by the lyrical heroine. Motive of autumn and the change of seasons is immanent. The binary opposition “city – steppe”, which is one of the key artistic dominants in the works of the poetess, is fundamental to Maryna Bratsylo's poems of different years. The artist was born in the industrial city of Zaporizhzhia, but it was the steppe code that played the decisive role in the formation of her poetic consciousness.

Despite the fact that Maryna Bratsylo belongs to the generation of the 1990s, her urban poetry differs from other authors by its sheer originality: both in form (the predominance of the traditional syllabo-tonic verse over verslibre)

and content (deep psychological insight, increased attention to historical themes, antithetical image of city and the steppe, which correlates with the stages of the author's life).

Thus, the urban discourse acquires its new expressive embodiment in the works of Maryna Bratsylo due to the peculiarities of the formation of the author's world model, the dynamics of creativity and the characteristic features of her aesthetic system.

Key words: city, urban space, modern poetry, motive.

Постановка проблеми. Марина Брацило належить до когорти українських авторів, чие входження в літературний процес припало на 90-ті роки ХХ ст.

Народилась поетеса 1976 р. в Запоріжжі. Дитячі та юнацькі роки мисткині минули на острові Хортиця, про що сама Марина, як згадують сучасники, завжди говорила з особливою гордістю. Поетесу називали першою україномовною ластівкою зросійщеного Запоріжжя (Брацило, 2018: 209). Уже ранні збірки мисткині свідчили про непересічний поетичний талант, надзвичайну глибину мислення та високий рівень майстерності володіння словом.

Дослідження творчості М. Брацило є важливим у контексті створення цілісної галереї літературних портретів митців покоління «дев'яностиків», які були згуртовані навколо видавництва «Смолоскип», підтримані українською діаспорою та Спілкою письменників України. Поетичному світогляду М. Брацило притаманне глибоке закорінення в рідну землю, шаноблива увага до історичного минулого українського народу, оспівування степу та відображення реалій України початку ХХІ ст. крізь призму авторського бачення.

Аналіз досліджень. Феномен творчості М. Брацило на сьогодні досліджено лише на рівні рецензій, відгуків та критичних статей на окремі видання. Про життєвий шлях мисткині писали такі автори: П. Юрик, А. Рекубрацький, В. Жилінський, І. Кушніренко та інші. Мистецький портрет авторки в контексті літературного процесу Запоріжжя окреслила О. Стадніченко. На збірку вибраних поезій «Зоряна криця» захоплено відгукнувся літературознавець Ф. Штейнбрук. Проте урбаністична лірика Брацило досі не була предметом окремого дослідження.

П. Ребро так характеризував її творчість: «Марина то по-дитячому наївна, то по-дорослому мудра, вона то традиційна, а то модерна, то «полинєва», а то урбаністична, то гордо-незалежна, а то ніжно-інтимна» (Брацило, 2018: 181).

Саме недостатнім вивченням поезії М. Брацило, зокрема в контексті урбаністичного дискурсу, зумовлена актуальність нашого дослідження.

Мета статті – проаналізувати поетичний доробок М. Брацило з огляду на урбаністичний дискурс, визначення специфіки зображення індустрі-

ального простору і трансформації образу міста у творах різних років.

Виклад основного матеріалу. Попри те, що у віршах М. Брацило найбільше гарячого степу з пахощами трав, топос міста, хоча й відрізняється значно меншою інтенсивністю, також наявний та відображається крізь призму урбаністичних маркерів: вулиці, неонові вогні, вокзал, перон, квартали, трамваї, кафе, асфальт, метро тощо.

На різних етапах творчості поетеса пише про місто по-різному. Іманентним для лірики М. Брацило є антитетичне зображення міста і степу, що корелює з етапами життєвого шляху авторки: «Я стала жінкою Міста, / Була – дитиною Степу» (Брацило, 2014: 281). Саме код степу був визначальним для формування свідомості поетеси, попри те, що народилась вона в індустріальному Запоріжжі, дитячі роки провела на острові Хортиці, а у степи Гуляйпільля їздила на літні канікули. Однак саме час перебування в «родових гніздах», спілкування з її бабусями та дідусями, котрі мешкали на станції Гайчур та хуторі Солодкому, дав М. Брацило найцінніше – усвідомлення себе частиною свого роду, любов до українського слова, до рідної землі, перші «уроки добра» (Брацило, 2018: 199). Ставши дорослою, поетеса оспівувала степ у віршах, однак і до образу міста зверталась неодноразово.

Урбаністичні мотиви наявні вже в ранній ліриці М. Брацило, наприклад, – у вірші «Хова туман неонові вогні...», який датується 1991 р. Того ж року, до речі, поезії Марини були вперше опубліковані в газеті «Наш город» – поетесі на той час було 15 років.

У поезії «Хова туман неонові вогні...» авторка метафоризовано зображує настання осені: «Хова туман неонові вогні / І жовта заметіль кружля над містом / Ген, осінь на багряному коні / Промчала у калиновім намисті» (Брацило, 2018: 18). Поетеса не обмежується урбаністичним простором, а виходить за його межі, поєднуючи індустріальні символи («неонові вогні») та фольклорні елементи (багряний кінь, калинове намисто). Лірична героїня, перебуваючи в осінньому місті, згадує літо і степ: «А десь за містом стине далина / Холоне степ, де я ходила боса» (Брацило, 2018: 18). Психологічний стан ліричної героїні суголосний стану природи: вона сумує, їй прикро,

що літо минає. Місто в інтерпретації М. Брацило є місцем перебування героїні в холодну пору року. До того ж осінь – це початок навчального року, а поетеса на момент створення цього вірша була школяркою, тому закономірно, що прогулянки степом босоніж залишилися у минулому, як і літні канікули.

1996 роком датовано ще один урбаністичний твір раннього періоду творчості М. Брацило. Поетеса тоді вже є студенткою філологічного факультету Запорізького національного університету (тоді – ЗДУ), бере активну участь у творчих конкурсах та фестивалях, відвідує студентський клуб авторської пісні Олени Алексеевої, має дві поетичні збірки, а за рік стане членкинею Національної спілки письменників України. Тож, і вірш «Це місто мене приколише у своїх долонях...» сповнений позитивного пафосу та життєствердності настрою. Місто для ліричної героїні є безпечним та затишним середовищем, яке здійснить мрії, «врятує ... від нудьги і лих», збере за святковим столом друзів і «місцем для зустрічі зробить вокзальні перони» (Брацило, 2018: 89).

Цікаво, що того ж 1996 року М. Брацило пише інший вірш – «Для мене вигадала кару урбанізована доба...», в якому порівнює місто зі стооким Аргусом, а ліричну героїню – з Іо, донькою аргонського царя, яку, за давньогрецьким міфом, Аргус мав охороняти (Словник античної міфології): «Це місто, мов стоокий Аргус, / За мною дивиться в оба» (Брацило, 2019: 34). Перебування в індустріальному просторі для ліричної героїні видається нестерпним, напруженим та дискомфортним: «Для мене вигадала кару / Урбанізована доба», «І ось біжу – нещасна Іо» (Брацило, 2019: 34). Міські реалії зображені персоніфіковано: «Не засинають очі вікон: / Хоч два, та дивляться у слід» (Брацило, 2019: 34). Місто виступає узагальненим символом епохи – урбанізованої доби, яка ворожа ліричній героїні. Вона шукає затишку, але не знаходить його в індустріальному просторі ліхтарів, тролейбусів та димних барів. Комфортним і рідним для неї є степ, хоча в той же водночас вона відчуває певну приреченість, адже розуміє, що й він не дасть їй порятунку: «А Степ – він вічний і прекрасний, / Але мене не вбереже» (Брацило, 2019: 34). Опозиція «місто – степ» за своєю сутністю є відображенням дилеми «природа – цивілізація», яка постала, як стверджує В. Назарець, у добу Просвітництва, але згодом «місто рішуче відтісняє природу в суспільній свідомості людства й поступово стає головним героєм літератури» (Назарець, 2013: 164). Однак для поезії Марини Брацило саме протиставлення урбаніс-

тичного та степового ландшафтів, а також зіставлення емотивного відчуття героїнею міста і степу стануть однією з художніх домінант творчості.

У 1997 р. виходить друком збірка інтимної лірики М. Брацило «Мелодія вічних прощань». Тепер місто стає тлом для зображення душевних драм ліричної героїні, яка чекає на зустріч із коханим, адже вірить: «Ти є у цьому місті. Десь тебе / Везуть трамваї і кафе годують...» (Брацило, 1997: 103). Перони тепер стають символом розлуки: «Проведи мене на вокзал / І чекати пообіцяй...» (Брацило, 1997: 51).

Спосіб символічного відтворення індустріального простору у збірці «Мелодія вічних прощань» зазнав суттєвих трансформацій: тепер «Місто стало сліпим жебраком, / Перемотане шматтям газонів...» (Брацило, 1997: 38). Використовуючи прийом персоніфікації, поетеса зображує місто в образі старого бідного музики, якого більше не запрошують на гастролі, однак «йому залишається втіха: / На старому потертому грифі – / Шарудіння приспущених струн» (Брацило, 1997: 38). Так авторка пише про дощ, використовуючи прийом алітерації (повторення шиплячих та свистячих приголосних звуків), котрий надає образу об'єму та виразності.

Загальний настрій поезії – мінорний. Мелодія, яку грає місто «Не цілком віртуозно, та чесно, / Зрозуміло для тих, хто почув» (Брацило, 1997: 38), – сумна, адже це «мелодія вічних прощань». Місто, а разом із ним і лірична героїня, тужить за літом, яке минає: «В переході між літом і лютим / Плаче місто зі мною в очах» (Брацило, 1997: 38). Прощання, про яке пише авторка, – це щорічна зміна пір року – природна й немінуча, а тому вічна.

Мотив осіннього міста іманентний для творчості М. Брацило. У збірці «Чотири пори любові», що композиційно вирізняється групуванням творів за порами року, урбаністичні вірші об'єднують осіння тематика. Характерними для зображення міста є використання авторкою метонімії місця (Галич та ін., 2008: 217): «Місто приміряє куртки і пальта» (Брацило, 2006: 23), та персоніфікації (за А. Ткаченком – антропоморфізації (Ткаченко, 2003: 252)): «Місто хворіє на дощ і калюжі» (Брацило, 2006: 36).

Збірка «Чотири пори любові» вийшла друком 2006 р. Тоді М. Брацило вже мешкала в Києві, закінчила аспірантуру ІМФЕ ім. М. Рильського НАНУ та перебувала у шлюбні з поетом Юрієм Ногою. Як писала в короткій біографії до видання: «Існую між Києвом, Запоріжжям та махновським степом» (Брацило, 2006). Безумовно, переїзд до

Києва, а згодом часті мандрівки зі столиці до Запоріжжя відобразились на творчості поетеси. У протистоянні «місто – степ» урбаністичний простір однозначно програє, адже *«там чекатимуть зорі яких не побачиш / за ліхтарними плямами димом і сном / де усі голуби розжирілі й ледачі / де не виросте певно й одніньке зерно»* (Брацило, 2006: 46). Яскраві візуальні образи, активне використання кольорономінантів у змалюванні міських пейзажів споріднює поезії М. Брацило з міськими акварелями С. Жадана (Бойцун, Мухаметзянова, 2013), однак емотивний складник топосу міста, іманентна опозиція «цивілізація – природа» надає урбаністичній ліриці Брацило унікального авторського звучання.

За визначенням І. Вихор, для української міської лірики усталеним є звертання до певних предметно-просторових міських реалій, серед яких не лише найменування забудов, а і транспортна інфраструктура та засоби комунікації та зв'язку (Вихор, 2011: 141–142). М. Брацило на різних етапах творчості зверталась до відображення в поетичних текстах образу метро. У збірці «Мелодія вічних прощань» (1997 р.) авторка пропонує таке символічне трактування: *«Схема метро: ієрогліф»* (Брацило, 1997: 97). Однак тлумачення цього ієрогліфа може бути різним: *«Зміст визначають в контексті / Зміни місця і часу»* (Брацило, 1997: 97). Сама поетеса пропонує дуальне тлумачення: зустріч або прощання – що цілком суголосно із загальною концепцією збірки.

Натомість у збірці «Шовкова держава», котра вийшла у світ уже після загибелі авторки, натрапляємо на вірш «Метротрилер», у якому поетеса порівнює поїзди метрополітену зі зміями: *«У глибоких, страшних тунелях / Прудко повзають сині змії»* (Брацило, 2014: 225). Ліричній героїні моторошно і страшно. Вона звертається по допомогу до казкового персонажа: *«Ой, Кириле мій, Кожум'яко, / Ти ж покличеш на битву зміїв?»* (Брацило, 2014: 225). Одначе парубок не квапиться йти до герцю з ворожими істотами та героїня й не наполягає, а навпаки – кардинально змінює своє прохання. Повертаючись із казкового світу до реального, буденного, вона нагадує: *«Не забудь купити проїзного»* (Брацило, 2014: 225).

Ще одним складником урбаністичного топосу, до якого звертається М. Брацило, є інтернет. Життєвий шлях поетеси припав на період потужного та стрімкого розвитку інформаційних технологій. У вірші «Ноктюрн з монетою» лірична героїня зізнається: *«Я майже полюбила Інтернет – / Як люблять дощ. Бо в нім не видно сліз»* (Брацило, 2014: 127). У творах збірки «Шовкова держава»

М. Брацило використовує назви комп'ютерних програм та пошукових систем (скайп, гугл), цитує фіксовані клавіатурні комбінації («контр альт плюс деліт», «шіфт ентер»), а також часом цілі рядки оформлює у вигляді веб-посилань, записуючи українські слова латинськими літерами із відповідними розділовими знаками (*«Так просто набрати: три «дабі» pivneba pivsvitu pivpodyhu (кранка) u_serci»* (Брацило, 2014: 235)). Усесвітня мережа фігурує в інтимній ліриці поетеси не лише як один з основних засобів комунікації, а і як новаторський спосіб літописання, адже ланцюжок електронних листів фіксує історію кохання: *«Так легко стали пристрасть і жага / Історією наших повідомлень»* (Брацило, 2014: 202).

Мотив осені також притаманний урбаністичній поезії збірки «Шовкова держава». Зокрема, у вірші «Місто осені» авторка (подібно до поезій збірки «Чотири пори любові») стверджує: *«Це місто хворе на дощ, / починаючи з вересня»* (Брацило, 2014: 288). Далі поетеса знову зіставляє урбаністичний та степовий південний ландшафт: місто – *«спокійно-покірне»*, натомість степ – *«гарячий, веселий, безладний»* (Брацило, 2014: 288). Лірична героїня відчуває себе в місті дискомфортно та незатишно. Вона усвідомлює, що *«мала би бути вдячна оцюму місту!»*, однак їй бракує сонця й чайок, вона сумує за південним краєм. *«Є сенс, є життя, є дім – і немає дому»* – в самоаналізі героїні бачимо роздвоєність. Відірваність від рідного й затишного середовища спричиняє розгубленість та невизначеність. Зрештою героїня підсумовує: *«Я вдячна місту. Але... я себе не чую. / Бо я – лише чайка. Тут інші птахи, незнайомі»* (Брацило, 2014: 289). Цим порівнянням М. Брацило наголошує на душевному дискомфорті, спричиненому тиском міста. Героїня відокремлює себе з міського загалу. Вона відчуває себе чужою серед містян. Таке зображення емотивного відчуття міста героєм твору, на думку І. Вихор, є характерною ознакою власне урбаністичного міського топосу (Вихор, 2011: 142).

Мотив душевного дискомфорту людини у великому місті простежується і в поезії «За те, що ми інші?..». Вірш сповнений риторичних запитань та вигуків. Лірична героїня звертається до брата (чи то по крові, чи то по духу) словами: *«Скалічений брате!»*, *«Самотній мій брате!»* (Брацило, 2014: 113). Обоє вони відчувають тугу й біль. Героїня припускає причину сліз свого співрозмовника. На її думку, він плаче *«Над ораним степом, якого не бачу з вікна, / Де прадіда коні махновські шляхи позбивали...»* (Брацило, 2014: 113). Відсутність рідного середовища спричиняє

в героїв відчуття самотності. Змінивши місце проживання, покинувши степ та переїхавши до міста, вони відчувають себе чужими тут. Це підтверджують повтори риторичного запитання: «*За те, що ми інші?..*» (Брацило, 2014: 113). Таких людей багато, на думку М. Брацило. Процес адаптації кожен переселенець подолав по-різному: «*Кому не болить і кому пошматовано груди...*» (Брацило, 2014: 113). Ліричній героїні це далось нелегко, однак вона за степом «*уже – на біду і на жаль – відтужила*», натомість тепер вона зізнається: «*Я плачу по нас – / Усіх, що живуть в рівномірно ніяких кварталах*» (Брацило, 2014: 113). Таким чином, місто зображено як чужий, байдужий та незатишний простір.

Знаковим у контексті аналізу урбаністичного дискурсу у творчості Марини Брацило є вірш «Осипу Зінкевичу». Відверте зізнання: «*Я стала жінкою Міста. / Була – дитиною Степу*» (Брацило, 2014: 281) – це констатація завершення процесу адаптації до життя в індустріальному просторі, а з іншого боку – це визнання поразки. Місто зуміло таки підкорити волелюбну степовичку. На це вказує метафора, яка передує рядкам-зізнанням: «*Є зібгана урочистість / В осіннім надламі стебел. / Я стала жінкою Міста. / Була – дитиною Степу*» (Брацило, 2014: 281). Знову повторюється іманентний мотив осені. Надламані стебла є символом підкорення, зломленого духу. Здавалося б, усе цілком природно й навіть урочисто, однак урочистість ця зібгана, а отже – штучна, нещира, викривлена, зім'ята. Тож і лірична героїня, котра тепер відверто іменує себе жінкою міста, визнає себе переможеною.

Масштабним зображенням імовірних наслідків індустріалізації є вірш М. Брацило «Індустріалізація» (Брацило, 2019: 32). Назва поезії є авторським неологізмом та несе в собі основну ідею твору. Поетеса утворює зі слів «індустріалізація» та «нація» нове поняття, яке можемо потрактувати як результат трансформації національної самосвідомості та руйнації генетичного коду етносу під впливом урбанізації. Лірична героїня вірша порівнює себе із птахом, але не із чайкою, як у поезії «Місто осені», а із дивним створінням («*я – напівканарка-напів-*

ворона» (Брацило, 2019: 32)), яке живе на чорному водоспаді в оточенні мутантів. Кольоромінант «чорний» є ключовим у цій поезії: «чорні птахи», «чорні стріли громів». Чорний колір традиційно вважається символом зла, темряви, тоді як білий є символом добра та світла. Білий водоспад також існує, однак лірична героїня приречено стверджує: «*Я живу на чорному водоспаді, / бо на білому для мене немає місця*» (Брацило, 2019: 33). Відчуття безвиході та відчаю охоплює її. Світ майбутнього, який змальовує поетеса, ворожий ліричній героїні. Природа під впливом діяльності людини зазнала невтішних змін, що призвело до появи мутантів: «*Чорні птиці – мутанти, що виростили з мух: / бух! – впаде, полежить – розтечеться свинцем*» (Брацило, 2019: 32). Із мешканцями такого трансформованого світу героїні важко знайти спільну мову: «*А він? Гляне, потім мовчить, / потім: «М-да-а!..» / потім: «Що-то я не поїму...», / далі: «Му-у!» / а далі дивлюся – у нього роги...*» (Брацило, 2019: 32). Змінилась навіть музика: «*Гама – хімічна: стронцій, радій*» (Брацило, 2019: 32). Саме таким, на думку авторки, може стати урбанізований світ: збайдужим, бездуховним, почасти жорстоким і нищим.

Висновки. Отже, у творчому доробку М. Брацило топос міста відображається крізь призму урбаністичних маркерів: вулиці, неонові вогні, вокзал, перон, квартали, трамваї, кафе, асфальт, метро тощо. Іманентним є антитетичне зображення міста і степу, що корелює з етапами життєвого шляху авторки. Протиставлення урбаністичного та степового ландшафтів, а також зіставлення емотивного відчуття героїнею міста і степу є однією з художніх доміант творчості поетеси.

У зображенні міського простору авторка найчастіше послуговується прийомами персоніфікації, паралелізму, метонімії, яскравими кольоромінантами, порівняннями, риторичними запитаннями та вигуками. Іманентним є мотив осені та зміни пір року.

Образ міста в поезіях М. Брацило часто виступає узагальненим образом урбанізованої доби, епохи індустріалізації, яка виявляється ворожою ліричній героїні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойцун І., Мухаметзянова М. Міські акварелі Сергія Жадана. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. Луганськ, 2013. № 2(261), Ч. II. С. 5–10.
2. Брацило М. Зоряна криця. Вибране. Лірика. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. 162 с.
3. Брацило М. Мелодія вічних прощань: інтимна лірика. Запоріжжя : Видавництво Запорізької організації Спілки письменників України «Хортиця», 1997. 108 с.
4. Брацило М. Чотири пори любові: поезії. Київ : Видавництво Сергія Пантюка, 2006. 96 с.
5. Брацило М. Шовкова держава: Лірика. Київ : Наш Формат, 2014. 336 с.
6. Брацило М. Я зроду тут живу...: Рання лірика, спогади сучасників. Запоріжжя : Дике поле, 2018. 248 с.
7. Вихор І. Поетичний топос міста та його тематичні різновиди. *Studia methodologica*. Тернопіль, 2011. Вип. 31. С. 140–144.

8. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури : підручник / за наук. ред. О. Галича. Київ : Либідь, 2008. 488 с.
9. Назарець В. Топос міста в поезії Бертольда Брехта. *Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки*. Житомир, 2013. Вип. 4(70). С. 164–167.
10. Словник античної міфології. URL: <http://litopys.org.ua/slovmith/slov03.htm> (дата звернення: 15.05.2020)
11. Ткаченко А. Мистецтво слова: Вступ до літературознавства : підручник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2003. 448 с.

REFERENCES

1. Boitsun I. Mukhametzianova M. Miski akvareli Serhii Zhadana. [City Aquarelles of Serhii Zhadan]. *Luhansk Taras Shevchenko National University Journal*. Luhansk, 2013. № 2(261), P. II. P. 5–10. [in Ukrainian].
2. Bratsylo M. Zoriana krytsia. [Astral Steel]. *Zaporizhzhia : Zaporizhzhia National University*, 2019. 162 p. [in Ukrainian].
3. Bratsylo M. Melodiia vichnykh proshchan. [Melody of Eternal Partings]. *Zaporizhzhia : Khortytsia*, 1997. 108 p. [in Ukrainian].
4. Bratsylo M. Chotyry pory liubovi. [Four Seasons of Love] Kyiv : Publisher Serhii Pantiuk, 2006. 96 p. [in Ukrainian].
5. Bratsylo M. Shovkova derzhava. [Silk Kingdom]. Kyiv : Nash Format, 2014. 336 p. [in Ukrainian].
6. Bratsylo M. Ya zrodu tut zhyvu. [I have lived here since birth]. *Zaporizhzhia : Dyke pole*, 2018. 248 p. [in Ukrainian].
7. Vykhor I. Poetychnyi topos mista ta yoho tematychni riznovydy. [Urban Poetic Topos and Varieties of the Concept]. *Studia methodologica*. Ternopil, 2011. № 31. P. 140–144. [in Ukrainian].
8. Halych O., Nazarets V., Vasyliev Ye. Teoriia literatury. [Theory of literature] Kyiv : Lybid, 2008. 488 p. [in Ukrainian].
9. Nazarets V. Topos mista v poezii Bertolda Brekhta. [Topos of the City in the Poetry by Bertolt Brecht]. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Philological Sciences*. Zhytomyr, 2013. № 4(70). P. 164–167. [in Ukrainian].
10. Slovyk antychnoi mifolohii. [Dictionary of Antique Mythology]. URL: <http://litopys.org.ua/slovmith/slov03.htm>.
11. Tkachenko A. Mystetstvo slova: Textbook. [The art of the word]. Kyiv : Kyiv University, 2003. 448 p. [in Ukrainian].